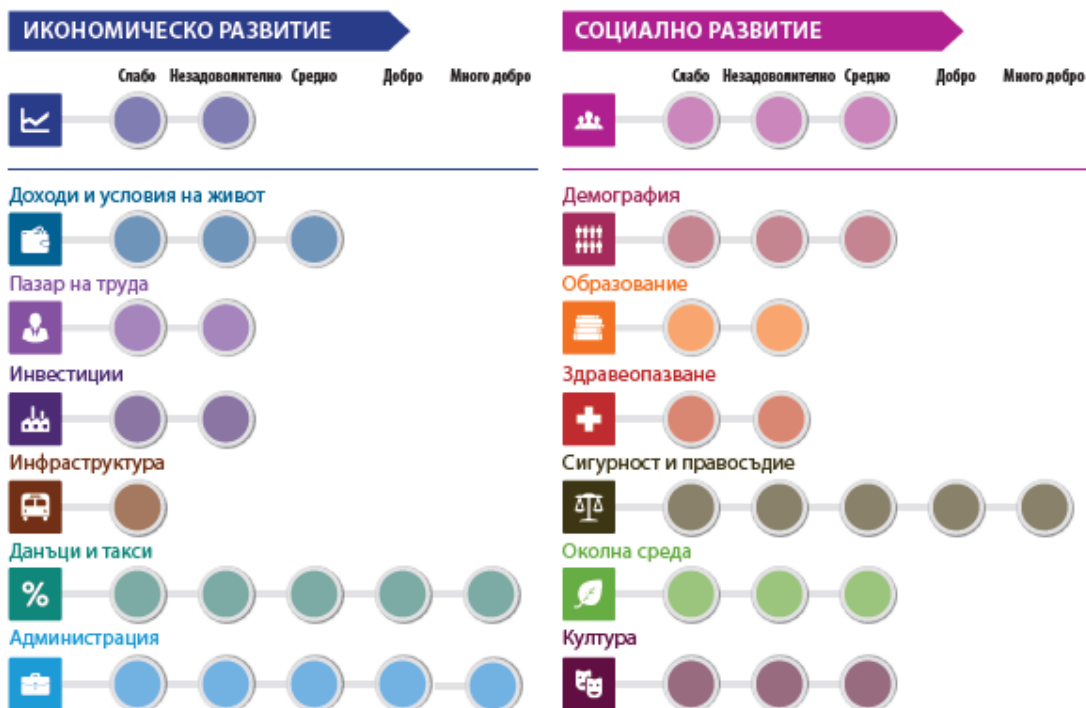

ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище продължава да се повишава и през 2016 г., изпреварвайки средния ръст в страната. Въпреки това стойността му остава значително по-ниска от средната. През 2017 г. Търговище е областта с най-висок ръст на икономическата активност, която обаче остава по-ниска от средната за страната. Увеличаването на икономическата активност в областта води едновременно до значително повишаване на заетостта, но и до повишаване на безработицата. Тези процеси са придружени от подобряване и на образователната структура на работната сила в областта, въпреки че тя остава значително по-неблагоприятна от средната. Търговище остава сред областите с най-ниска бизнес и инвестиционна активност. Достъпът и използването на интернет намаляват през 2017 година. Усреднените ставки на местните данъци и такси в общините в област Търговище остават сравнително ниски. През 2017 г. Търговище става и областта с най-високо покритие на кадастралната карта.

Застаряването на населението в областта следва това за цялата страна. Търговище е сред областите с най-нисък коефициент на записване на населението в V-VIII клас. Запазва се и тенденцията резултатите на учениците от областта на матурите по български език и литература да са по-ниски от средните, но същевременно делът на слабите оценки също е по-нисък. Здравеопазването в област Търговище продължава да е белязано от значителен недостиг на лекари. Типично за по-малко развитите икономически области в област Търговище, натовареността на съдилищата е сравнително слаба, правораздаването – по-бързо, регистрираните престъпления – по-малко, а разкриваемостта им – по-висока. Ниската степен на урбанизация на областта предопределя и сравнително ниските дялове на населението с достъп до обществена канализация. Относителният брой на посещенията в местните театри и библиотеки е значително по-висок от средния за страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище продължава да се повишава и през 2016 г., изпреварвайки средния ръст в страната. Въпреки това стойността му остава значително по-ниска от средната – 8 867 лв. на човек при 13 206 лв. на човек в страната. Подобна е тенденцията и при заплатите на наетите в областта – тя нараства значително, но остава под средната за страната и през 2016 година. Същевременно ръст при доходите се наблюдава едва през 2017 г., след като предходната година има лек спад. Тези процеси се отразяват и на населението живеещо с материални лишения, чиито дял намалява още през 2017 г. и остава под средните нива за страната за четвърта поредна година.

През 2017 г. Търговище е областта с най-висок ръст на икономическата активност. Тя се повишава с 10 п.п., достигайки 69%, но остава по-ниска от средната за страната (71%). Увеличаването на икономическата активност в областта води едновременно до значително повишаване на заетостта, въпреки че и тя остава по-ниска от средната за страната, но и до повишаване на безработицата, като коефициентът вече е двойно по-висок от средния – 12,4% при 6,2% в страната. Тези процеси са придружени от подобряване и на образователната структура на работната сила в областта, въпреки че тя остава значително по-неблагоприятна от средната. Делът на населението на възраст 25-64 г. с висше образование в областта е 20% през 2017 г. (при 28% в страната), а с основно и по-ниско образование – 34% (при 17% в страната).

Търговище остава сред областите с най-ниска бизнес и инвестиционна активност. През 2016 г. броят на нефинансовите предприятия е 35 на хиляда души от населението (при 57 на хиляда души за страната), а разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват до 1 877 лв. на човек (при 2 488 лв. на човек в страната). Търговище е и сред областите с най-ниско относително усвояване на средства по европейските програми. Към 30 юни 2018 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти в по оперативните програми в областта е 977 лв. на човек при 1 543 лв. на човек за страната. В рамките на областта най-много спрямо населението усвоява община Попово. Относителният обем на чуждестранните преки инвестиции в областта се повишава, но остава значително по-нисък от средния за страната и през 2016 година.

Въпреки че гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително нисък, което предопределя и ниското качество на пътната настилка. През последните години делът на настилката в добро състояние намалява от 58% през 2012 г. до 26% през 2017 г. (при 40% за страната). Достъпът и използването на интернет също намаляват през 2017 година. Именно Търговище е областта с най-нисък относителен дял на лицата на 16-74 г., използвали интернет през последната година – 47% при 66% в страната.

Усреднените ставки на местните данъци и такси в общините в област Търговище остават сравнително ниски. Нещо повече в нито една община в областта не е променян нито един от разглежданите данъци спрямо миналогодишните им нива. Значително по-ниски от средните за страната остават размерите на данъците върху недвижимите имоти на юридическите лица, върху търговията на дребно, върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

Оценката за прозрачност на органите на местното самоуправление в областта се повишава постоянно и стабилно и през 2018 г. отново е над средната за страната. През 2017 г. в област Търговище покритието на кадастралната карта се увеличава значително, след включването на нови територии в обхвата на кадастъра във всички общини в областта, с изключение на Опака.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Застаряването на населението в областта следва това за цялата страна и през 2017 г., въпреки че коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0-14 г. остава по-нисък от средния. В бъдеще разликата вероятно бързо ще се стопи предвид ниската раждаемост и високата степен на изселване от областта. През 2017 г. коефициентът на естествен прираст в област Търговище намалява още и достига -8,0‰ (при -6,5‰ в страната), а този на механичен прираст намалява спрямо стойностите от предходната година, но остава сравнително висок (-2,8‰). Търговище остава и сред областите със сравнително малко градско население. През 2017 г. делът на хората, живеещи в градовете е 54% (при 73% за страната), което предопределя и ниската гъстота на населението в областта.

Търговище е сред областите с най-нисък коефициент на записване на населението в V-VIII клас – 78% при 88% за страната през 2017 година. Дяловете на второгодниците и отпадналите от основното и средното образование са сходни със тези за страната. Запазва се и тенденцията резултатите на учениците от областта на матурите по български език и литература да са по-ниски от средните, но същевременно делът на слабите оценки също е по-нисък. През 2018 г. 3% от учениците в областта са получили двойки при 6% в страната. Обезпечението на образователната система с преподаватели остава по-високо от средното за страната и през 2017 г. относителният брой на учителите в основното и средното образование нараства по-бързо от средния за страната. Търговище е сред малкото области без университети или филиали на такива, така че в областта не се отчитат студенти.

Здравеопазването в област Търговище продължава да е белязано от значителен недостиг на лекари и през 2017 година. На един общопрактикуващ лекар в областта отговарят 2 056 жители (при 1 562 жители на лекар в страната), а на лекар от водеща специалност – 690 души (при 529 души на специалист в страната). От друга страна, Търговище е сред областите със сравнително голяма и нарастваща през годините леглова база в многопрофилните болници и едновременно с това намаляващ относителен брой на преминалите за лечение. През 2017 г. за първи път от поне десет години относителният брой на преминалите за лечение през местните многопрофилни болници е по-нисък от средния за страната.

Типично за по-слабо развитите икономически области в област Търговище, натовареността на съдилищата е сравнително слаба, правораздаването – по-бързо, регистрираните престъпления – по-малко, а разкриваемостта им – по-висока. Данните за 2017 г. като цяло потвърждават тези наблюдения с изключение на забавянето на бързината на правораздаването. На един наказателен съдия от окръжния съд в Търговище се падат по 4,7 дела месечно (при 9,6 дела месечно на съдия в страната) през 2017 г. след сравнително висок ръст от 3,3 дела на месец през 2016 година. Това се отразява на бързината на разрешаване на делата. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок намалява с 3 п.п. до 91,9%, въпреки че остава по-висок от средния (90,6%), а делът на висящите дела се повишава с 2 п.п. до 9,2% и изпреварва средния за страната (8,7%). Относителният брой на регистрираните престъпления в областта е значително по-нисък от средния, а разкриваемостта – значително по-висока (69% при 45% в страната).

Ниската степен на урбанизация на областта предопределя и сравнително ниските дялове на населението с достъп до обществена канализация и до такава свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води и през 2016 година. Същевременно, относителният обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата, както и на образуваните битови отпадъци в областта са значително по-ниски от средните стойности за страната.

И през 2017 г. относителният брой на посещенията в местните театри и библиотеки е значително по-висок от средния за страната, докато кината и музеите в областта отчитат много по-малко посещения спрямо средния интерес към тях в страната.

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2013	2014	2015	2016	2017
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7 351	7 138	7 821	8 867	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3 025	3 546	3 910	3 639	3 879
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7 195	7 465	7 902	8 963	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, %	29,7	29,6	22,4	28,7	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15-64 години (%)	57,9	57,8	56,7	59,1	69
Коефициент на заетост на населението на 15-64 години (%)	48,7	51,2	51,6	53,6	60,4
Коефициент на безработица на населението на 15-64 години (%)	15,7	11,4	8,8	9,4	12,4
Дял на населението с висше образование, 25-64 г. (%)	16,7	17,3	15,0	18,1	19,8
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	32	32	34	35	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2 700	2 056	7 160	1 877	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1 766	1 694	1 789	1 999	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	29,4	41,8	33,8	58,0	54,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	52,0	47,0	42,5	47,6	26,0
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	14,5	93,3

Индикатори на социалното развитие	2013	2014	2015	2016	2017
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,8	-6,7	-7,0	-7,7	-8,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,2	-4,4	-3,5	-5,6	-2,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,10	3,99	4,06	3,98	4,02
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	4,5	6,9	4,4	7,2	5,5
Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, %	82,2	81,6	77,5	78,2	78,3
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,8	86,9	88,2	88,5	87,9
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	257,3	250,8	244,0	236,0	231,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,0	9,1	8,8	9,0	10,3
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	63,0	64,0	63,2	67,9	68,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,6	10,3	8,1	7,2	9,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	44,1	44,1	45,2	43,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, тонове вредни емисии/кв. км	92,5	104,5	128,5	135,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	36	9	259	210	256
Посещения в театрите на 1000 души от населението	480	506	434	454	472